

A DOKTORI KÉPZÉS ÉS KÜLFÖLDI TANULÁS ASPIRÁCIÓJA MAGAS LEMORZSOLÓDÁSI KOCKÁZATÚ HALLGATÓK KÖRÉBEN

Deákné Dusa Ágnes Réka
(agnesdusa@gmail.com)

doktorjelölt

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és
Művelődéstudományi Program
Humán Tudományok Doktori Iskola

Szigeti Fruzsina

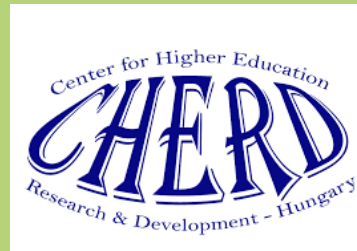
(szigeti.fruzsina.89@gmail.com)

abszolvált PhD-hallgató

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és
Művelődéstudományi Program
Humán Tudományok Doktori Iskola

**DEBRECENI
EGYETEM**

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROGRAM

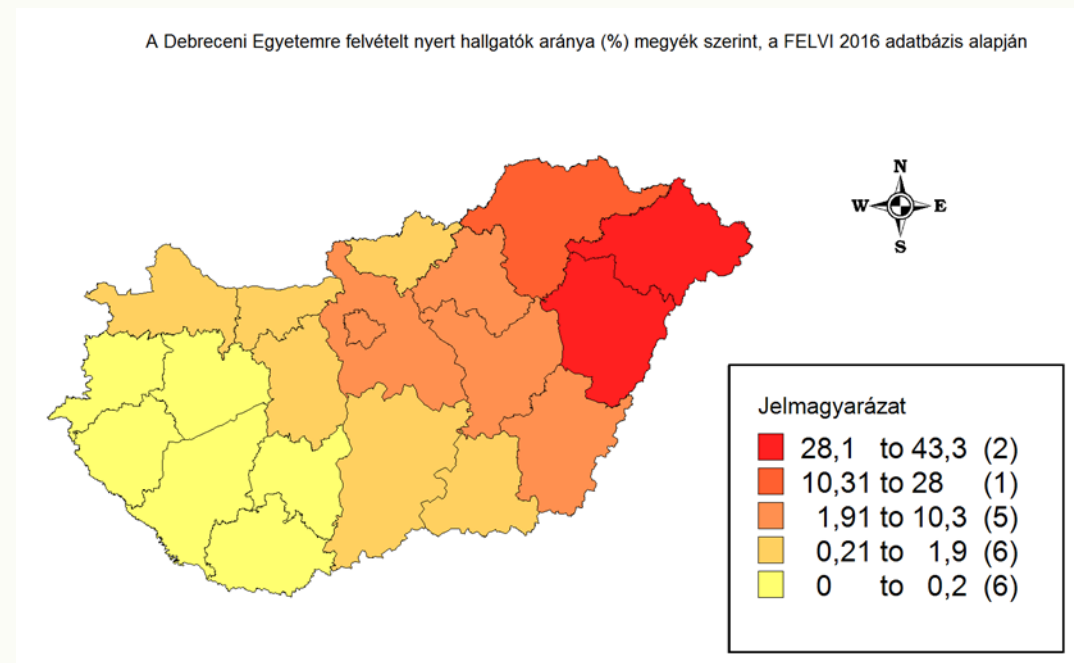
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

Bevezetés helyett

A hajdú-bihari és a szabolcs-szatmári-beregi térség felsőoktatási helyeire elsősorban **régióon belülről érkeznek a hallgatók** (Teperics 2001, 2003, Hegedűs 2015ab)

Hátrányos helyzetű térség, társadalmi-gazdasági hiányosságok (Haveman & Wolfe 1995, Hegedűs 2016) => magas lemorzsolódási kockázat?

Vizsgáljuk: Kelet-Magyarország régió hallgatóinak **mobilitási szándékát** és/vagy **PhD képzésre irányuló terveit** (mint **eredményességi mutatót**).

Forrás: Saját szerkesztés

Eredményességi mutatók?

- A hallgatók kevesebb mint egytizede fér hozzájuk
- Jövőre vonatkozó felsőoktatási döntéshelyzet;
- Erős motivációval járnak együtt;
- Akadémiai normáknak megfelelő hallgatói munkavégzéssel azonosíthatók;
- Külföldi tanulás indukálja a továbbtanulást

(Tinto 2006, Banta–Pike 2007, Norris – Steinberg 2008, Pusztai 2013)

Elméleti háttér I.

Mely tényezők hatnak a továbbtanulásra?

- Szociokulturális háttér

Mollenhauer (1969), Lawton (1968),
Bourdieu (1978)

- Intézményi beágyazottság

Coleman 1966, Boudon 1974, Tinto 1993,
Pascarella – Terenzini 2005, Pusztai 2015

Elméleti háttér II.

Mely tényezők hatnak a PhD továbbtanulásra?

- Szülők iskolai végzettsége

Fináncz 2005, Fináncz – Kucsera – Szabó 2009, Székely – Dániel – Talpas 2013, Takács 2014, Szigeti – Fényes 2016

- Anyagi helyzet

- Fináncz (2005), Fináncz – Kucsera – Szabó (2009), Székely – Dániel – Talpas (2013)

Elméleti háttér III.

A külföldi (im)mobilitási hajlandóság magyarázatai

- **Gazdasági hátrány**

Langerné 2009, Polónyi 2010, Kasza 2010, Finger 2011, Teichler 2011, Carlson 2013

- **Szülők iskolai végzettsége**

Pusztai – Nagy 2005, EUROSTAT 2009, Kasza 2010, Veroszta 2016

Empirikus vizsgálat

- Nem
- 14 éves kori településtípus
- Szülők iskolai végzettsége
- Apa és anya dolgozik-e?
- Objektív és szubjektív anyagi helyzet
- Családi állapot
- Van-e középfokú és/vagy felsőfokú nyelvvizsgálója?

- Élet értelme
- Extrakurrikuláris tevékenységek
- A felsőoktatási intézményen belüli- és kívüli beágyazottság
- Munkaértékekkel kapcsolatos attitűdök

$N_{\text{Kelet-Magyarország régió}} = 1226$ fő

- DE, DRHE, NyE

Kétváltozós vizsgálat
keresztábra, ANOVA

Többváltozós vizsgálat
logisztikus regresszió

Eredmények I.

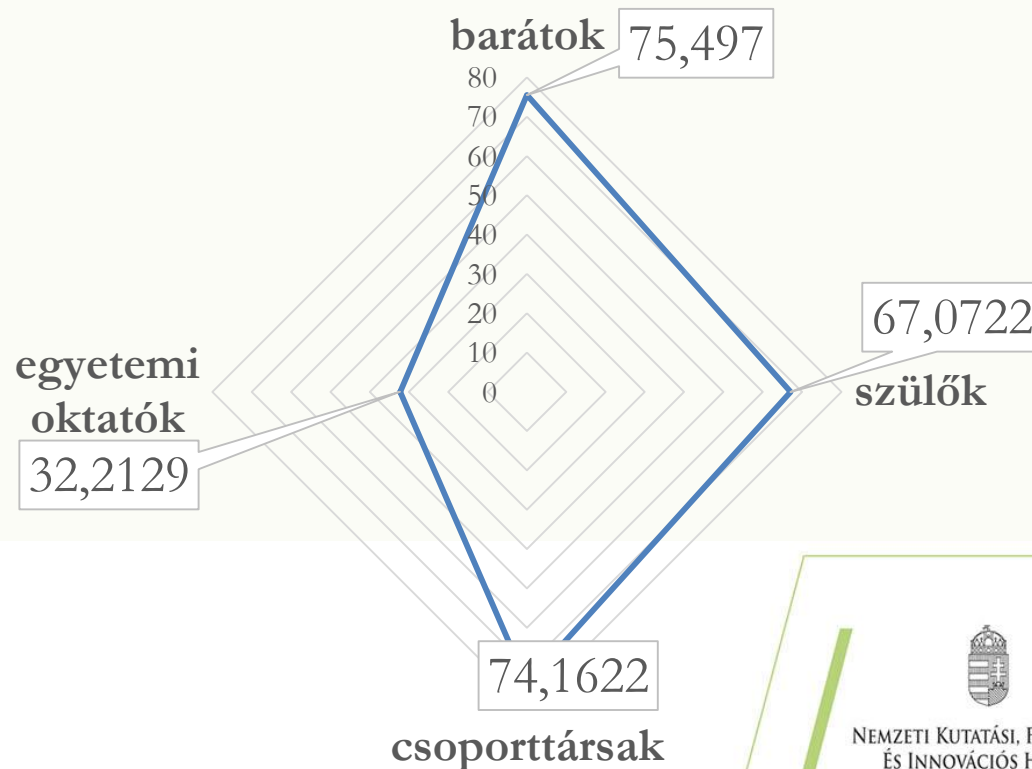

- **Nők** felülreprezentáltak (69,87%) országosan 54%
- Több mint kétharmaduk **kisebb városban v. megyeszékhelyen él**
- A **szülők** döntő többsége (80% felett) **dolgozik**
- Szubjektív és objektív **anyagi helyzet** megítélésük **jók**
- Alacsony a házasságban (1,9%), magas az egyedülállók aránya (46%)
- Középfokú **nyelvvizsgával** a válaszadók 50%-a, felsőfokúval 12%-uk rendelkezik
- **Élet értelmét** (Meaning in Life Questionnaire) **keresik**
- Extrakurrikuláris tevékenységekben **inaktívak**

Eredmények II.

- (Super-féle) munkaértékek: altruista attitűd, **élményközpontú attitűd**, stabil karrier iránti igény, függetlenség és dinamikus karrier iránti igény
- Kapcsolatháló

Eredmények III.

Keresztábra és ANOVA szerint

Akik szeretnék külföldön tanulni és/vagy PhD fokozatot szerezni, azok

- inkább nagyobb településtípuson (megyeszékhelyen vagy fővárosban) nőttek fel
- az édesanyjuk diplomás
- közép- és/vagy felsőfokú nyelvvizsgával rendelkeznek
- átlag feletti extrakurrikuláris tevékenységben vesznek részt
- erősen intézményen belüli kortárs kapcsolathálózatba ágyazottak.

Magyarázó változók	1. modell	
	Magyarország	
	Exp(B)	S.E.
Nem	1,069	,239
14 éves kori településtípus: tanya/község	,882	,271
14 éves kori településtípus: kisebb város ⁵	,678	,233
apa iskolai végzettsége	,800	,263
anya iskolai végzettsége	1,520	,232
apa dolgozik	1,058	,273
anya dolgozik	,814	,265
objektív anyagi helyzet	1,159	,219
szubjektív anyagi helyzet	1,180	,227

Eredmények IV.

családi állapot	,908	,205
felsőfokú nyelvvizsga	1,540	,317
középfokú nyelvvizsga	,901	,221
élet értelme	,946	,201
extrakurrikuláris tevékenység	3,903 ***	,326
intergenerációs belső (oktató) hatás	,788	,217
intergenerációs külső (szülők) hatás	1,237	,211
intragenerációs belső (hallgatók)	1,601 *	,211
intragenerációs külső (barát) hatás	1,161	,210
Altruista	1,165	,121
Élményközpontú	,995	,120
stabil karrier	1,189	,135
Függetlenség	,860	,128
dinamikus karrier	,879	,131
Konstans	,875	,421
RL ²	0,807	

Összegzés

A szocioökonómiai státuszból fakadó egyenlőtlenséget az **extrakurrikuláris tevékenység**-halmaz és a felsőoktatási intézményen belüli **intragenerációs kapcsolatháló** képes akár mérsékelni, akár felülmúlni.

Köszönjük a megtisztelő figyelmet!

„A 123847 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K 17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.”

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROGRAM

AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE